

профілактичних установах. До складу таких комітетів входять не тільки найавторитетніші працівники цих установ, а й представники громадськості.

Основним принципом, яким мають керуватися у своїй діяльності біоетичні комітети, є повага до життя та гідності людини (здорової чи хворої). В усіх випадках без винятку інтереси людини мають бути вищими за інтереси науки і суспільства, вона повинна бути надійно захищеною від народження і до смерті. Сама основоположна ідея біоетики – захист прав, свободи і гідності людини – є новою, до неї поки що не звикли не тільки медики та біологи, а й наше суспільство в цілому. Розбіжності, які викликає одне з основних положень біоетики, яке вимагає, щоб інтереси і благо окремої людини превалювали над інтересами науки та суспільства. Біоетика, насамперед, означає більшу відкритість діяльності наших установ – інститутів, лікарень і окремих осіб, розширення їхніх зв'язків з громадськістю. Нормою мають стати такі поняття і процедури, як біоетична експертиза протоколу наукового дослідження, добровільна інформаційна згода, конфіденційність, гуманне ставлення до експериментальних тварин, громадське обговорення біоетичних проблем тощо.

Сьогодні, коли Україна стала членом Ради Європи, коли робляться рішучі кроки на шляху до інтеграції з європейською спільнотою, відкладати на майбутнє впровадження сучасних біоетичних принципів у дослідницьку та лікарську практику неможливо, насамперед тому, що це є однією з найважливіших ознак цивілізованості будь-якої країни. До того ж, країни – виробники лікарських засобів, медичних приладів, апаратів мають керуватися єдиними з країнами-імпортерами уніфікованими критеріями біоетичної експертизи. Тут не повинно бути подвійного стандарту, що, на превеликий жаль, нині інколи трапляється.

Успіх цієї важливої справи, без якої неможливо розбудувати цивілізоване суспільство, залежатиме від ініціативи зацікавлених у ній людей. А зацікавленими мають бути всі – науковці, лікарі, діячі сфери охорони здоров'я, керівники наукових установ, зрештою, пацієнти – як хворі, так і здорові люди. Тому що біологічна етика – то справді найважливіший заклик XXI сторіччя, звернений до нового суспільства.

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА ПІДЛІТКІВ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ БІОЕТИКИ

*Панько С., Гуріненко Н.О.
Полтавський ДПУ імені В.Г. Короленка*

Екологічна освіта – це перший крок на шляху до збалансованого розвитку природи і суспільства. У зв'язку із зростаючим впливом людини на оточуюче середовище та порушенням багаточисельних зв'язків між явищами природи, екологія нині стала найважливішою наукою – не тільки біологічною, а й соціальною.

Екологічна освіта і екологічне виховання підростаючого покоління

– не тільки дуже важливе завдання сучасного суспільства, а й одна з важливих умов його подальшого виживання. Тому таким важливим є зміст цієї освіти – той науковий багаж, фундамент знань, який повинен увійти у світогляд нового покоління, стати основою його діяльності, біоцентричного сприймання оточуючої природи.

Під змістом екологічної освіти школярів слід розуміти систему знань, способів діяльності, досвіду творчої діяльності та емоційно-ціннісних відносин, засвоєння яких в процесі навчання, виховної роботи забезпечує формування готовності до особистої взаємодії з природою. Водночас зміст екологічної освіти орієнтований на загальнолюдські цінності, ідеї гуманізму, вдосконалення самої людини.

Крім того, зміст екологічної освіти полягає в тому, щоб відкрити людині можливості взаємодії з світом природи, які ґрунтуються на принципах біоетики.

Біоетика, або етика життя – розділ прикладної філософської етики, який вивчає проблеми моралі, насамперед щодо людини і всього живого[2]. Біоетика – це наука, яка вивчає взаємозв'язки людини з живою природою та із самим собою як частинкою цієї природи [1]. Вона покликана гуманізувати застосування науки і технологій з людською гідністю, запобігати помилкам і технологічним зловживанням [2]. Уміння запобігати екологічним катастрофам, чи ліквідувати наслідки тих, які здійснились, правильно розпоряджатися тим, що нам дає природа – це значить у першу чергу жити за принципами біоетики. В останній час екологічна криза дедалі частіше тлумачиться не як криза зовнішня, що стосується оточуючого середовища, а як криза внутрішня, духовна[2]. В літературі існує поняття “екологічна етика” – це вчення про належне у відносинах з природою, що сприймається як суб’єкт, котрі ґрунтуються на визнанні морального статусу природи, високій оцінці її внутрішніх і нематеріальних цінностей, повазі прав природи[5]. В умовах швидкого поширення нових технологій, біоетика захищає фундаментальні людські цінності – право на життя, свободу вибору і базується на взаємопов’язаних принципах: автономії особистості, свободі її волі, справедливості, увазі до духовного світу. Всі вони ґрунтуються на повазі до людини як особистості, на визнанні її вільного вибору, необхідності справедливого задоволення потреб людини і розподілу матеріальних і духовних благ[3]. Це допоможе розвинути у підлітків нове екологічне мислення, перейти до рівноправного співробітництва з природою, а відтак – сформуванню етичне ставлення до всього живого [4]. Саме тому основою, центральним фактором біоетичного світогляду стає екологічна освіта в широкому розумінні цього слова, оскільки саме вона може і повинна вирішити завдання реалізації нового стилю етичної орієнтації, що базується на повазі до людини і дбайливому ставленні до життєвого середовища.

Екологічна освіта у сучасній школі побудована як неперервна система. На всіх етапах навчання вона спрямована на формування особистості з екологічною світоглядною установкою, орієнтована на загальнолюдські цінності, ідеї гуманізму, вдосконалення самої людини. Зміст екологі-

чної освіти розгортається поступово у відповідності з основними етапами навчання:

- на початковому етапі навчання – формування основних уявлень про взаємозв'язки людини з оточуючим середовищем, ціннісних настанов по відношенню до явищ і процесів біосфери;
- в основній школі – становлення екологічної культури, здорового способу життя та екологічної діяльності на основі розуміння систематичної будови природного середовища;
- на етапі загальноосвітньої школи – становлення екологічної відповідальності як риси особистості на основі знань основного змісту екологічних проблем.

Цілком очевидно, що будь-яка діяльність в галузі екологічної освіти та виховання має відношення до цілого ряду дисциплін, бо формування цілісної картини світу можливе лише на основі інтеграції знань. Біоетика також народилася як органічне поєднання новітніх досягнень біологічної науки та медицини з духовністю [5]. І поки вирішується можливість введення у шкільний курс уроків біоетики, реалізація її завдань і принципів частково здійснюється в процесі екологічної освіти та виховання підлітків.

Таким чином, екологічна освіта стала методологічною основою і підґрунтям сучасної біоетики.

Література

1. Запорожан В.М. Біотехнології мають контролюватися суспільством // Ваше здоров'я.-2001. – 23 листопада. – с.8-9.
2. Гриньова М.В., Кращенко Ю.П. Біоетика у методології сучасного природознавства. // Біоетика (Сучасні проблеми, їх філософсько-методологічний аналіз, інтеграція принципів біоетики у природничо-наукову освіту) . – Полтава, 2005. – с.9-14.
3. Кращенко Ю.П. Реалізація принципів біоетики в гуманістично орієнтованому педагогічному процесі. // Там само. – 2005. – с.4-7.
4. Гриньова М.В., Джурка Г.Ф., Кращенко Ю.П. Гуманізація освіти у вимірах біоетики. // Там само. – 2005. – с.2-4.
5. Кундієв Ю.І. Біоетика – веління часу. // Вісник НАН України. – 2001. – №11. – с.11-16.

ЭКОЛОГИЧЕСКУЮ ПЕДАГОГИКУ – В ПРАКТИКУ СОВРЕМЕННОЙ ШКОЛЫ

*Пивовар Н.М., Хилинская Т.В.
Полтавский ГПУ имени В.Г. Короленка*

Сфера педагогического труда относится к социономическому типу профессий, где ведущую роль играет процесс общения. Через общение, как основное средство обучающего и воспитывающего воздействия, формируется личность ребенка. Именно особенности общения заключают в